

אספרנטו ובעיית התקשורת הבין-לאומית - תשובון

כתבה לאה ישלח

1. א. מהי שפה בין לאומית לפי המאמר?
שפה המשמשת לתקשורת בין בני לאומים שונים, הדוברים שפות שונות.
ב. מדוע יש צורך בשפה בין לאומית?
כי בני עמים שונים דוברים כאלף שפות שונות, והם צריכים שפה משותפת על מנת שיוכלו לקיים ביניהם קשר בתחומים שונים, כגון תיירות, עסקים או מדע.
ג. מה הן התכונות הדרושות לשפה בין לאומית, לדעת הכותב?
שפה בין לאומית צריכה להיות קלה מאוד ללמידה וניטרלית, שאינה שפתו של אף לאום.

2. א. השווה בין האספרנטו לאנגלית לפי ארבעה תבחינים.

אנגלית	אספרנטו	
מסובכים	פשוטים ותמציתיים	כללי דקדוק
קשה	קל	היגוי
לא פונטי	פונטי	כתב
גדול	קטן	אוצר מילים

- ב. מהי המסקנה העולה מן ההשוואה?
האספרנטו משלבת פשטות וצמצום, ואילו האנגלית מסובכת ונרחבת, על כן קל יותר ללמוד את האספרנטו ולהשתמש בה.
3. "תנועת האספרנטו שזכתה לשגשוג בתקופה שבין מלחמות העולם, הושמדה כמעט לחלוטין על ידי המשטרים הנאצי והסטליניסטי". (שורות 42-43)
איזו טענה ביקש הכותב לבסס באמצעות העובדה המוצגת בשורות הנ"ל?
העובדה שהאספרנטו שגשגה בין שתי המלחמות מעידה על כך שדוברים רבים העדיפו לדבר בה, ועל כן היה לה סיכוי להתפשט עוד ואולי אף להפוך לשפה בין לאומית.
או: אילולא הושמדה האספרנטו ייתכן שהיא הייתה הופכת לשפת תקשורת בין לאומית ולא האנגלית, מאחר שהיא שגשגה בין שתי מלחמות העולם.

4. במה דומות האנגלית, הלטינית, הצרפתית והגרמנית? שלושתן שימשו לתקשורת בין לאומית.

5. במאמר ניכרת מעורבותו של הכותב.
כתוב שני נימוקים להוכחת טענה זו, ובסס דבריך באמצעות שתי דוגמאות.
- לאורך כל הקטע הכותב אינו ניטרלי. הוא מציג את יתרונות האספרנטו על פני האנגלית, אך אינו מציין אף חיסרון שלה.
דוגמה: "האספרנטו היא שפה קלה מאוד ללמידה.... לאנגלית חסרונות רבים".
- בפסקה האחרונה הוא מביע את דעתו בפירוש.
דוגמה: "לדעתי,...."
- הכותב משתמש בסופרלטיבים רבים כשהוא מתייחס לאספרנטו.
דוגמה: "נחלתו של ציבור קטן אך איכותי", "השפה היחידה בעלת הנתונים האלה", "לאספרנטו גמישות לשונית ועושר הבעה".
- הכותב משתמש במילים בעלות קונוטציה שלילית.
דוגמה: "מועיל בעיקר לבני הלאומים.... ומפלה את האחרים".

6. א. מהי התחזית של הכותב לגבי עתידה של שפת האספרנטו?
אם תינתן עדיפות לאנגלית כשפה בין לאומית, האספרנטו תישאר נחלתם של מעטים, אך אם ייווצר איזון בין השפות הגדולות בגלל שינוי במערך הכוחות הבין לאומי (כלכלי, מדיני או דמוגרפי) יהיה לה סיכוי להפוך לשפת תקשורת בין לאומית.

ב. מהי התחזית שלך לגבי נושא זה. נמק את דבריך.

(כל תשובה מנומקת היטב תתקבל).

לא נראה שהאספרנטו שהיא כיום נחלת דוברים מעטים, תתפוס את מקומה של האנגלית. האנגלית משמשת כיום לתקשורת בין דוברי השפות השונות באינטרנט, בבתי הספר ברחבי העולם היא נלמדת כשפה שנייה והילדים נחשפים אליה מגיל צעיר, הפרסומים המדעיים נעשים בשפה זו, והיא שפת הוועידות הבין לאומיות. בשל סיבות אלו לא נראה ששפה אחרת, בייחוד לא האספרנטו שדובריה מעטים, תתפוס את מקום האנגלית, אלא אם כן יהיה שינוי פוליטי דרסטי שיביא לכפיית השפה על הדוברים בעולם.

7. התרשים.

א. כיצד קשורים הנתונים בתרשים לכתוב במאמר?

העתק מן המאמר משפט לביסוס תשובתך.

במאמר טוען הכותב שמעמדה של שפה בעולם קשור למערך הכוחות הבין לאומי, ואכן הנתונים שבתרשים מעידים על ירידה בלימוד הצרפתית והגרמנית באנגליה, והם תואמים לירידת השפעתן של צרפת וגרמניה בעולם.

ב. כתוב פסקה קצרה ורצופה (לא בנקודות) על שתי שפות שתבחר מן התרשים.

השווה בין השפות מבחינת מספר הלומדים אותן בשנת 1994 לעומת מספר הלומדים אותן בשנת 2006, והצג מסקנה שאפשר להסיק מן הנתונים.

מספר הלומדים צרפתית בבתי הספר התיכוניים בבריטניה ירד משנת 1994 עד שנת 2006 מ-25,000 ל-65,000. נתון זה משקף את מעמדן של השפות ואת נחיצותן לא וכלוסיה. האנשים מרגישים פחות צורך בצרפתית משום שמעמדה בעולם ירד, ואילו הספרדית נהייתה פופולרית יותר, כי דוברים אותה יותר באמצעי התקשורת (בטלנובלות, למשל), והלומדים חשים שהיא תועיל להם.

8. לדעת בלשנים, שפה שהופכת להיות שפה בין לאומית איננה 'יפה' או 'נכונה' יותר משאר השפות,

אלא היא שפתם של בעלי היוקרה החברתית או הכוח הכלכלי, ומשום כך היא השתלטה על השאר.

א. שער מה הייתה יכולה להיות דעתו של כותב המאמר על טענה זו.

כותב המאמר היה מסכים עם דעה זו, כי במאמר הוא מציין שהאנגלית, כמו קודמותיה, הפכה לשפת תקשורת בין לאומית בשל שילוב של תנאים פוליטיים- היסטוריים (בריטניה) וכלכליים (ארה"ב). עוד הוא מציין שהיא קשה ללימוד ולהיגוי, כלומר אינה "יפה".

ב. הבע את דעתך ונמק אותה. הדגם.

שפת היוקרה החברתית או הכוח הפוליטי היא אכן השפה שמשתלטת על השאר. ראינו תופעה זו בתקופה העתיקה, כשהארמית השתלטה על העברית ודיברו אותה בארץ ישראל, וגם כיום ניתן לשמוע את הערבים בישראל מדברים בעברית בעוד שרוב היהודים אינם יודעים ערבית. ההתפשטות של השפות השליטות, ארמית ועברית, הייתה טבעית ולא נבעה מחוק, והיא קרתה משום שהשפות האלו הן השפות של בעלי השררה והשליטה הכלכלית.

9. מטלת סיכום בהיקף של כ-10 שורות.

בסיכומך עמוד על תכונותיה של האספרנטו ועל סיכוייה להפוך לשפת התקשורת הבין לאומית.

במאמר "אספרנטו ובעיית התקשורת הבין לאומית" מציין עמרי ונדל את תכונותיה של האספרנטו. שפה זו משלבת פשטות וצמצום עם גמישות לשונית ועושר הבעה, ההיגוי שלה קל, הכתב פונטי, הדקדוק פשוט ותמציתי ואין בו יוצאים מן הכלל. באספרנטו פחות מילים מאשר בשפות טבעיות אחרות (100,000 מילים), ורובן נגזרות מן השפות הלטיניות.

בשל כל היתרונות האלו האספרנטו היא מועמדת טבעית להיות שפת תקשורת בין לאומית, אך היא תהיה כזו רק אם ישתנה מערך הכוחות הבין לאומי, הכלכלי, המדיני או הדמוגרפי. בינתיים ניתנת עדיף ות לאנגלית, והאספרנטו נשארת נחלתו של ציבור משתמשים קטן.